

RESÛLULLAH'IN İFTAR USÛLÜ

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillahi Rabbi'l-âlemîn. Nahmeduhû bi-cemî'i mehâmidih. Ve's-salâtü ve's-selâmu alâ-seyyidinâ Muhammedin ve alâ âl'ihî ve sahbihî ve men tebi'ahû bi-ihsânin ecma'îne't-tayyibîne't-tâhirîn.

Emmâ ba'dü;

a. Oruçta İftar Vakti

Fekâle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem.

إِذَا أَقْبَلَ اللَّيْلُ مِنْ هَهُنَا وَأَدْبَرَ النَّهَارُ مِنْ هَهُنَا
وَعَرَبَتِ الشَّمْسُ فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ

Fe an umerâ ibni'l-hattâb radiyallahu anhu kâle kâle resûlullahi sallallahu aleyhi ve selleme. İzâ akbale'l-leylü min hâhünâ ve edbera'n-nehâru min hâhünâ ve ğarabeti's-şemsü fe-kad aftera's-sâim.

Hız. Ömer radiyallahu anh aşere-i mübeşşereden hulefa-i resûlüllahın ikincisi, peygamber sallallahu aleyhi vesselamin şöyle dediğini rivayet ediyor bize. Peygamber efendimiz buyurmuş ki;

İzâ akbale'l-leylü min hâhünâ. Gece buradan gelmeye başladığı zaman, yani doğudan.

Ve edbera'n-nehâru min hâhünâ. Gündüz de buradan yavaş yavaş gitmeye başladığı zaman, yani batıdan.

Ve ğarabeti's-şemsü. Güneş de battığı zaman

Fe-kad aftera's-sâim. İşte o zaman oruçlu iftar eder.

Biliyorsunuz güneşin battığı yerde ışık vardır ama o zaman doğuya bakarsınız orası artık kararmaya başlamıştır, gece geliyor çünkü, güneş gidiyor gece geliyor yavaş yavaş, burada yanlış şey yapmış batıdan demiş, kalemle düzeltelim tercüme yanlış. Gece doğudan doğru geliyor kaplıyor her tarafı, güneş de gündüz de batıdan kalkıp gidiyor öbür taraflara doğru batıya doğru, güneş de oradan batıyor, işte o zaman iftar edilir, iftarın vakti budur.

Allah'ın en sevdiği kullar kimlerdi?

Dün okumuştuk. İftarda çabuk davanlar, acele edenler, geciktirtmeyenlerdi.

سِرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ
صَائِمٌ فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ قَالَ لِبَعْضِ الْقَوْمِ يَا
فُلَانُ انْزِلْ فَاجْدَحْ لَنَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أُمْسَيْتَ
قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ لَنَا قَالَ إِنَّ عَلَيْكَ نَهَارًا قَالَ انْزِلْ
فَاجْدَحْ لَنَا قَالَ فَنَزَلَ فَجَدَحَ لَهُمْ فَشَرِبَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ إِذَا رَأَيْتُمُ اللَّيْلَ قَدْ
أَقْبَلَ مِنْ هَهُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ قَبْلَ
الْمَشْرِقِ

فَشَرِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ فَنَزَلَ فَجَدَحَ لَهُمْ قَالَ
إِذَا رَأَيْتُمُ اللَّيْلَ قَدْ أَقْبَلَ مِنْ ثُمَّ قَالَ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ قَبْلَ الْمَشْرِقِ هَهُنَا

Ve an ebî ibrahim abdullah b. ebû evfâ ra-
dıyallahu anhümâ kâle: Sırnâ me'a resûlillahi
sallallahu aleyhi ve selleme ve hüve sâimün.
Fe-lemmâ ğarabeti's-şemsü kâle li-ba'di'l-
kavm. Yâ fülân inzil fecdah lenâ. Fe-kâle yâ
rasûlallahi lev emseyte kâle inzil fecdah lenâ
kâle inne aleyke nehâran kâle inzil fecdah lenâ

kâle fe-nezele fe-cedaha lehüm fe-şeribe
resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem. Sümme
kâle izâ raeytümü'l-leyle kad akbele min
hâhünâ fe-kad eftara's-sâim ve eşare bi-yedihî
kıbele'l-meşrik.

İmam Buhârî ve İmam Müslim rahnetullahi
aleyh beraber iki büyük âlim kitaplarına yaz-
mışlar ki, onlar en sahih hadîsleri toplamışlar-
dır o eserlerinde. Abdullah b. Ebû Evfâ radiyal-
lahu anhumadan. Kendisi de babası da sahabi
olan ravi anlatıyor ki;

*Sirnâ me'a resûlillahi sallallahu aleyhi ve
selleme. Resûllah sallallahu aleyhi ve sellem
bir yere gidiyorduk.*

Ve hüve sâimün. Resûllallah efendimiz de
oruçluydu. Biliyorsunuz sefer de olduğu zaman
oruç tutmak mecburiyet değildir. Ya sefer me-
safesi olmayan bir yere gidiyordu peygamber
efendimiz ya da ramazan olunca isterse tutar
istemezse tutmaz tutuyordu belki, ama sefer
mesafesi de olmamış olabilir.

Fe-lemmâ ğarabeti'ş-şemsü. Güneş ba-
tınca, ufuktan güneş battığı zaman görünmü-
yor, güneş battığı zaman.

Kâle li-ba'di'l-kavm. Ahaliden yanındaki-
lerden birisine dedi ki; bad birisi demek, yani

bazısı diye tercüme yanlış olur. Cemaatten birisine dedi ki;

Yâ fülân. Adını söyledi ey filanca kişi, *inzil*, bineğinden aşağıya in.

Fecdah lenâ. Bize yemek hazırla yani bu kavrulmuş unu suyla karıştırıp çorba gibi yapıyor buna deniliyor bu.

Fecdah lenâ dediği yani çorbamsı bulamaç, un bulamacı yap dedi.

Fe-kâle. O şahış kişi dedi ki;

Fe-kâle yâ rasûlallahî lev emseyte. Ey Allah'ın Resûlu biraz akşam olsa dedi, çünkü ortalık biraz aydınlık gibiydi, yani güneş battı ama, bizi de böyle oluyor bakıyoruz böyle bazen akşam vakti Allah Allah yani eğer saati bilmesek güneşin battığı saati, daha yarım saat var falan deriz. Halbu ki o sırada iftar vakti geliyor yani aldanmış demek ki o kişi, yani biraz daha akşamı bulsan, akşamlasan ya Resûllallah dedi.

Kâle inzil fecdah lenâ. İn bize şu bulamacı hazırla dedi peygamber efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* ikinci defa.

Kâle inne aleyke nehâran. Senin üzerinde daha gündüz var gökyüzünde Ya Resûllallah,

daha gece tam olmadı diye tekrar ikaz etmek istedi.

Kâle inzil fecdah lenâ. İn bineğinden aşağıya şu bulamacı hazırla dedi peygamber efendimiz sallallahu aleyhi vessellem.

Kâle fe-nezele fe-cedaha. İndi kişi ve unla karıştırarak çorbayı yaptı.

Fe-şeribe resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bundan içti, yani iftarını yaptı. Yani dikkat edersiniz peygamber efendimiz acele iftar yapıyor ötekisi de biraz daha karanlık olsa, biraz daha gece bastırsa diye geriye gitmek istiyor ama efendimiz ısrar ediyor öyle olmamasını, iftarı erken yapmak önemli olmuş oluyor yani.

Fe-şeribe resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem. Peygamber efendimiz içti o bulamaçtan, un bulamacından, dokunur mu sana, peygamber efendimiz içer de biz içmez miyiz.

Sümme kâle. Sonra da dedi ki;

İzâ raeytümü'l-leyle kad akbele min hâhünâ. Gecenin bu taraftan geldiğini gördüğünüz zaman yani doğu tarafını şuradan yani oranın karardığını gördüğünüz zaman.

Fe-kad eftara's-sâim. İşte o zaman oruçlu iftar etmiş olur, etmesi lazım. Yani tam

ortalığa karanlık çöksün kapkaranlık olsun öyle şey yok. Hemen yapacak iftarı, güneş batar batmaz, deniz kenarındasın güneş geliyor suyun içine cız bile yapmıyor, suyun içine giriyor buhar çıkmıyor, böyle yavaş yavaş hop kaybolduğunu görürsün. Tamam en son kaşının da görünmediği zaman tamam hemen hurmayı ağzına at veya orucunu aç. Böyle biraz daha gündüz var aydınlık biraz daha geçse vakit ihtiyat öyle şey yok. Tam vaktinde yani iftarda acele etmesi bariz olarak tavsiyesi görülüyor peygamber efendimizin.

b. Hurma veya Su ile İftar

Ve an selmân ibni âmir ed-dabbiyyi's-sahabiyyi radiyallahu anhu ani-n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme kâle.

Selmân İbni Âmir ed-Dabbî isimli sahabi-den peygamber efendimizin şöyle buyurduğu rivayet olunmuş. Bu bizim Selmân-ı Fârisî değil o farisi bu Dabbi. İsimleri benziyor. İkisinin ismi de Selmân ama birisi Selmân el Fârisî öbürü Selmân İbn Âmir ed-Dabbî dad ile.

إِذَا أَفْطَرَ أَحَدُكُمْ فَلْيُفْطِرْ عَلَى تَمْرٍ فَإِنْ لَمْ يَجِدْ
فَلْيُفْطِرْ عَلَى مَاءٍ فَإِنَّهُ طَهُورٌ

*İzâ eftara ehadüküm fe'l-yuftır alâ tem-
rin.* Sizden biriniz iftar edeceği zaman varsa
hurma ile orucunu açsın. Çünkü hurma tatlı bir
meyve, kuru ve tatlı bir meyve, birden insana
şey yapar yani, vücuduna hemen tatlılığı geçer
ve insan dinçleşir.

Fe-in lem yecid. Eğer hurma bulamazsa
çünkü hurma bulmak da kolay olmuyordu.

Fe-l'yuftır alâ mâin. O zaman su ile iftar
etsin.

Fe-innehû tahûrun. Çünkü su temizleyici-
dir tertemiz yapar hem kendisi temizdir. Tahur
demek hem kendisi çok temiz manasında hem
de temizleyici manasına. Mesela abdest alıyor
suyla su temizleyici. Tahir temizleyici kendisi
temiz.

Mutahhir. Temizleyici demek.

Tahûr da faul vezninde sıfat-ı müşebbehe,
çok temiz demek, temizleyici demek. İçtiği za-
man insanı temizler. Hatta bana dediler ki, şiş-
manlığa bir çareyi şöyle bulmuş, sabahleyin
dört bardak su içecekmiş, böyle büyük bar-
dakla, dört bardak peş peşe. Ondan sonra ya-
rım saat sonra yemek yiyecekmiş, istediği ye-
meği yesin, o temizliyormuş mideyi vs. falan.

Ondan sonra zayıflıyormuş insan. Bu temizlenmesi önemli yani.

Evet üçüncü hadîs-i şerîfe geldik galiba bitirmişiz ama şurayı şey yapıverelim.

يُفْطِرُ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَى رُطَبَاتٍ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ
رُطَبَاتٌ فَتَمْرَاتٌ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَمْرَاتٌ حَسَا
حَسَوَاتٍ مِنْ مَاءٍ

Ve an enesin radiyallahu anhu kâle. Kâne resûlullahi sallallahu aleyhi ve selleme yuftiru kable en yusalliye alâ rutabât. Fe-in lem tekün rutabâtün fe-tümeyrât. Fe-in lem tekün tümeyrâtun hasâ hasavâtin min mâin.

Revaihu Ebû Dâvud ve Tirmizî ve kâle hadîsün hasen.

Ebû Dâvud ve Tirmizî rahmtullahi aleyhuma rivayet etmişler bu son okuduğum hadîs-i şerîfi ve Tirmizî hadîsi hasen demiş. Enes radiyallahu anh dan rivayet ediliyor. Peygamber sallallahu aleyhi vessellem efendimiz.

Kâne resûlullahi sallallahu aleyhi ve selleme yuftiru kable en yusalliye. Akşam namazını kılmadan evvel iftarını yapardı. Önce iftarı yapardı, acele etmesinin bir şeyi de bu. Yani namazı kılıvereyim de hem biraz daha zaman

geçmiş, öyle mantık yok yani. Resûlullahın uygulaması böyle. Namazdan önce iftarını yapardı.

Alâ rutabât. Yaş hurma ile yapardı. Yaş hurma çok hoş bir hurmadır. Siz burada hep kurularını görüyorsunuz, ama hurma taze olduğu zaman, yaş olduğu zaman çok güzel olur.

Rutabât, galiba ucu böyle yaş oluyor bir tarafı da kurumaya başlıyor, kurulu yaşlı oluyor, yani kaymaklı kadayıf gibi oluyor. Bir tarafı yumuşak bir tarafı kuru, bir taraftan çıtırıyor bir taraftan da ıslaklığı oluyor, iki şey yiyormuş gibi oluyor insan çok güzel ve de taze hurma varsa onunla açardı. Eğer;

Fe-in lem tekün rutabâtün. Böyle taze hurma olmazsa, mevcut bulunmazsa,

Fe-tümeyrât. O zaman kuru hurmacıklarla açardı, kuru hurmacıkla. Kuru da bazen takır takır kurur, bazen eti de azalır filan yani güzeli taze olanı. Herhalde o yarısı olgun yarısı olmamış olana belah adını veriyorlar. Hurmanın otuz kırk tane ismi varmış. Yani artık şöyle oldu böyle oldu falan çeşitli isimler. Kılıcın kaç tane ismi var, bulutun kaç tane ismi var. Bulutuna bakıyor her buluta bulut demiyor hepsinin ismi

değişik arapların âdeti öyle. Eğer hurmacıklar da bulunmazsa, hurmacıklar da bulunmazsa.

Hasâ hasavâtin min mâin. Onu da bulamazsa birkaç yudum su ile iftar ederdi peygamber efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*.

Biz çok çok nimetlerin içindeyiz Osman kardeşim. Memleket olarak çok güzel bir yerde Allah bize nasip etmiş yaşıyoruz. Ne zemheri ayazı görüyoruz ne kar fırtınası görüyoruz ne çok sıcak görüyoruz ne çok soğuk görüyoruz, şu oturduğumuz yer çok büyük bir nimet bize El-hamdûlillah. Ee; nimetlerin, yiyeceklerin, içeceklerin haddi hesabı yok. Yemeklerin seyyidi olan et istenmeyecek kadar çok, bol El-hamdûlillah. Tatlısı, tuzlusu, ekşisi, turşusu bir de neyi idi Adana'nın şalgam suyu, o bile var. Adana'nın şalgam suyu geliyor buralara kadar. Elhamdûlillah. Allah'ın nimetleri üzerimize çok.

Allah şükretmeyi nasip etsin. Sevdiği kul eylesin. Kendisine ibadetle vakit geçirmemizi nasip etsin. Ama dünyanın başka yerlerinde ki müslüman kardeşlerimiz şu anda çok muzdarip-ler. Çeçenistan da çok felaket, Kosova da, Bosna da artık onları unuttuk, onların üstüne sünger çekildi.

Bulgaristan da vs. neler oluyor?

Keşmir de, Cezayir de, Tunus da, Mısır da, Türkiye de neler oluyor?

Allah yardımcımız olsun, yardımcısı olsun müslümanların. Günlerce günlerce bombaladılar. Dün bir kadıncağızı gösteriyordu evine girdi başkalarıyla ağlıyor bir taraftan şu hale bak diye her tarafı mahvetmişler demek ki, ihtiyar bir kadıncağız. Allah kurtarsın. Allah yardımcı olsun. Allah iyi müslüman olmayı nasip etsin. Mehmet Zâhid çikolatanı aldın mı, almadın mı, çikolatanı aldın mı almadın mı?

Tamam.

el-Fâtiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

[Bütün HADİS SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
KÜRSÜ